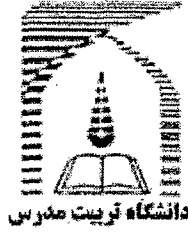

۸۷/۱/۱۰۷۳۳۵
۸۷/۱۲/۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۰۷۲۰۰

۸۷/۱/۱۰ ۹۳۳۴
۸۷/۱۲/۴

دانشکده علوم انسانی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع رسانی

میزان سازگاری استندهای پایان نامه های کارشناسی ارشد تربیت بدنی
و علوم ورزشی دانشگاه تهران در سال های ۱۳۸۱-۱۳۸۵، با موجودی
کتابخانه و تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده مورد نظر

نرگس آشوری

استاد راهنما:

دکتر فاطمه زندیان

استاد مشاور:

دکتر محمد حسن زاده

مهر ۱۳۸۷

۱۰۷۲۰۵

کتابخانه و تولیدات علمی
دانشگاه تربیت مدرس

۱۳۸۷ ۸۱۷ ۱

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم فاطمه نزهت انصاری تحت عنوان مطالعه سازه های استوار پلی بایوپلیمرهای کابریلین کربنیدر آنکله ترکیب پلی و علوم ورزشی دانش تهران در سال ۱۳۸۱-۱۳۸۵، با موفقی کتابخانه و تولیدات علمی اعضای هیات علمی دانشکده مورد نظر را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران

۱- استاد راهنما دکتر فاطمه نزهت انصاری

۲- استاد مشاور دکتر محمد حسن زار

۳- استاد ناظر دکتر زهرا انصاری

۴- استاد ناظر دکتر مهندس باب انصاری

۵- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی دکتر محمد حسن زار

بسمه تعالی

آیین‌نامه چاپ پایان‌نامه (رساله)‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان‌نامه (رساله)‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان‌نامه (رساله)ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته
که در سال در دانشکده دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب
آقای دکتر ، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر و مشاوره سرکار
خانم / جناب آقای دکتر از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه‌های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب دانشجوی رشته مقطع تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضا:

دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱- حقوق مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های مصوب دانشگاه متعلق به دانشگاه است و هرگونه بهره‌برداری از آن باید با ذکر نام دانشگاه و رعایت آیین‌نامه‌ها و دستورالعملهای مصوب دانشگاه باشد.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی می‌باید به نام دانشگاه بوده و استاد راهنما نویسنده مسئول مقاله باشند. تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با مجوز کتبی صادره از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه و براساس آیین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۱۳۸۴/۴/۲۵ در شورای پژوهشی دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا است و هرگونه تخلف از مفاد این دستورالعمل از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری خواهد بود. ۱۳۸۴/۶/۲۱

تقدیم به

پدر و مادر بزرگوار و مهربانم

که هرچه دارم از وجود مبارک آنهاست

تقدیر و تشکر

سپاس بیکران خدایی را که همواره نظر عنایت، لطف و رحمتش را شامل بنده ای ضعیف نمود تا با همه نواقص، شایسته حضور در حلقه های درس و تعلیم استادان گرانقدر باشد.

بدینوسیله مراتب سپاس و تشکر بیکران خویش را خدمت استاد بسیار ارجمندم سرکار خانم دکتر زندیان به جهت راهنمایی اینجانب در کلیه مراحل تحصیل و پژوهش تقدیم می دارم.

همچنین از استاد مشاور محترم جناب آقای دکتر محمد حسن زاده که در امر پژوهش مرا یاری رساندند، تشکر و قدردانی می نمایم.

همچنین از همه دوستان و عزیزانی که بی حضور و همراهی آنان انجام این پژوهش مقدور نمی گشت، سپاس فراوان دارم و برای همگان آرزوی موفقیت و سلامتی می کنم.

چکیده

هدف اصلی این پژوهش تحلیل استنادی مآخذ ۱۰۴ پایان نامه کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی دانشگاه تهران در سال های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۵، به منظور بررسی میزان سازگاری استنادها با موجودی کتابخانه و تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده می باشد. بدین منظور کلیه استنادهای جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده های آماری از روش توصیفی- تحلیلی استفاده شد. برای آزمون فرضیه های پژوهش نیز از شاخص آماری مجذور کا استفاده گردید. دسته بندی استنادها نشان داد که :

- از لحاظ نحوه نشر(چاپی یا اینترنتی)، میزان استناد به منابع چاپی با ۹۶/۷۵ درصد، بیش از منابع اینترنتی بوده است؛

- از لحاظ قالب، میزان استناد به مقالات با ۴۶/۸۸ درصد بیش از دیگر منابع بوده است؛

- از لحاظ زبان (فارسی یا لاتین)، بیشترین میزان استناد به منابع لاتین با ۶۳/۲۹ درصد اختصاص داشته است؛

- از لحاظ میزان سازگاری استنادها با مجموعه کتابخانه، ۴۳/۱۱ درصد استنادها در مجموعه کتابخانه موجود بوده که از این میزان سهم منابع فارسی ۵۱/۸۲ درصد و منابع لاتین ۴۸/۱۸ درصد بوده است؛

- از لحاظ استفاده از تولیدات علمی اعضای هیأت علمی، تنها ۳/۱۲ درصد استنادها مربوط به آثار علمی این افراد بوده است؛

- بین سهم منابع فارسی و لاتین در سال های مختلف در استنادات پایان نامه های مورد بررسی تفاوت معنی داری وجود دارد؛

- بین میزان استناد به منابع اینترنتی و چاپی در سال اول و پایانی دوره پنج ساله تفاوت معنی داری وجود ندارد.

در پایان، پیشنهادات اجرایی و پیشنهاداتی برای پژوهش های آتی ارائه شده است.

کلید واژه ها: تحلیل استنادی، پایان نامه ها، کارشناسی ارشد، تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، مجموعه کتابخانه

فهرست مندرجات

صفحه	عناوین
فصل اول. مقدمات و کلیات طرح تحقیق	
۱-۱	مقدمه ۱
۲-۱	بیان مسأله ۵
۳-۱	تعاریف عملیاتی ۷
۴-۱	پرسش های اساسی ۷
۵-۱	فرضیه ها ۸
۶-۱	اهداف پژوهش ۸
۷-۱	اهمیت پژوهش ۹
فصل دوم. چهارچوب نظری و پیشینه پژوهش	
۱-۲	مقدمه ۱۱
۲-۲	تحقیقات دانشگاهی ۱۱
۳-۲	استناد ۱۵
۱-۳-۲	تعریف ۱۵
۲-۳-۲	دلایل استناد ۱۶

- ۱۸..... عناصر استناد ۳-۳-۲
- ۱۹..... کاربردهای استناد ۴-۳-۲
- ۲۰..... کتابسنجی ۴-۲
- ۲۰..... تاریخچه و مفاهیم ۱-۴-۲
- ۲۳..... تحلیل استنادی ۲-۴-۲
- ۲۴..... تاریخچه ۱-۲-۴-۲
- ۲۵..... نظریه ها و مکاتب ۲-۲-۴-۲
- ۲۸..... انواع تحلیل استنادی ۳-۲-۴-۲
- ۲۹..... کاربردها ۴-۲-۴-۲
- ۳۰..... مزایا و معایب ۵-۲-۴-۲
- ۳۳..... مرور پیشینه ها ۵-۲
- ۳۳..... تحقیقات انجام شده در ایران ۱-۵-۲
- ۳۶..... تحقیقات انجام شده در خارج از ایران ۲-۵-۲
- ۴۱..... اسستتاج از پیشینه پژوهش ۳-۵-۲

فصل سوم. روش شناسی پژوهش

- ۴۴..... مقدمه ۱-۳
- ۴۴..... روش پژوهش ۲-۳
- ۴۵..... جامعه آماری ۳-۳
- ۴۶..... روش گردآوری داده ها ۴-۳
- ۴۶..... اجزای چک لیست ۱-۴-۳

۳-۶. روش ها و فنون آماری مورد استفاده در پژوهش ۴۷

فصل چهارم. ارائه یافته ها

۴-۱. مقدمه ۴۹

۴-۲. ارائه توصیفی یافته ها ۴۹

۴-۲-۱. میزان استناد به منابع از لحاظ قالب ۴۹

۴-۲-۲. میزان استناد به منابع از لحاظ زبان ۵۱

۴-۲-۳. میزان استناد به منابع از لحاظ نحوه نشر ۵۶

۴-۲-۴. میزان استناد به تولیدات علمی اساتید راهنما و مشاور ۵۹

۴-۲-۵. میزان استناد به منابع موجود در کتابخانه ۶۱

۴-۳. ارائه تحلیلی یافته ها ۶۵

۴-۳-۱. پاسخ به پرسش های اساسی پژوهش ۶۵

۴-۳-۲. آزمون فرضیه ها ۶۷

فصل پنجم. نتیجه گیری و پیشنهادات

۵-۱. مقدمه ۷۲

۵-۲. نتیجه گیری کلی از یافته های پژوهش ۷۲

۵-۳. تحلیل نتایج با تأکید بر پیشینه های پژوهش ۷۳

۵-۴. پیشنهادهای اجرایی ۷۶

۵-۵. پیشنهادهایی برای پژوهش های آتی ۷۸

فهرست منابع و مآخذ ۸۰

فهرست جداول

صفحه	عناوین
۵۰.....	جدول ۴-۱. توزیع فراوانی استناد به منابع از لحاظ قالب
۵۱.....	جدول ۴-۲. توزیع فراوانی استناد به منابع از لحاظ زبان
۵۴.....	جدول ۴-۳. توزیع فراوانی استناد به منابع از لحاظ زبان به تفکیک قالب
۵۶.....	جدول ۴-۴. توزیع فراوانی استناد به منابع از لحاظ نحوه نشر
۵۸.....	جدول ۴-۵. توزیع فراوانی استناد به منابع از لحاظ نحوه نشر به تفکیک سال
۵۹.....	جدول ۴-۶. توزیع فراوانی استناد به تولیدات علمی استاد راهنما و مشاور پایان نامه
.....	جدول ۴-۷. توزیع فراوانی استناد به تولیدات علمی استاد راهنما و مشاور به تفکیک سال
۶۰.....
.....	جدول ۴-۸. توزیع فراوانی سازگاری استنادها با منابع موجود در کتابخانه به تفکیک نوع و زبان منبع
۶۲.....
۶۷.....	جدول ۴-۹. توزیع فراوانی سازگاری استنادها با منابع موجود در کتابخانه
۶۸.....	جدول ۴-۱۰. توزیع فراوانی استناد به منابع فارسی و لاتین به تفکیک سال
.....	جدول ۴-۱۱. نتایج حاصل از آزمون مجذور کا به منظور بررسی و آزمون فرضیه ۱
۶۸.....	پژوهش
.....	جدول ۴-۱۲. توزیع فراوانی استناد به منابع چاپی و اینترنتی به تفکیک سال اول و آخر دوره پنج ساله
۶۹.....
.....	جدول ۴-۱۳. نتایج حاصل از آزمون مجذور کا به منظور بررسی و آزمون فرضیه ۲
۷۰.....	پژوهش

فهرست نمودارها

صفحه	عناوین
۵۳.....	نمودار ۴-۱. توزیع فراوانی استنادهای پایان نامه ها از لحاظ زبان منبع
	نمودار ۴-۲. توزیع فراوانی استناد های پایان نامه ها از لحاظ زبان منبع به تفکیک
۵۵.....	قالب
۵۷.....	نمودار ۴-۳. توزیع فراوانی استنادهای پایان نامه ها از لحاظ نحوه نشر
۶۱.....	نمودار ۴-۴. توزیع فراوانی استناد به تولیدات علمی استاد راهنما و مشاور پایان نامه
	نمودار ۴-۵. توزیع فراوانی سازگاری استنادها با منابع موجود در کتابخانه به تفکیک
۶۵.....	نوع و زبان منبع

فصل اول

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱. مقدمه

یکی از نوشتارهای تحقیقاتی که نقش قابل توجهی در تولید اطلاعات علمی ایفا می کند پایان نامه هاست. پایان نامه ها از مهمترین منابع اطلاعاتی هستند که به جهات مختلف از اهمیت علمی و پژوهشی خاصی برخوردارند. از طرفی اولین حرکت پژوهشی جدی دانشجویان در دوره تحصیلات تکمیلی دانشگاهی است و از طرف دیگر می توان آنرا به مثابه کاری نهایی ارزیابی نمود، زیرا همین فعالیت پژوهشی برآیند کل یافته های دانشجو در طول مدت دوره تحصیلی است (حری، ۱۳۷۲).

در اصطلاحنامه کتابداری، پایان نامه چنین تعریف شده است:

«مقاله یا رساله ای که بوسیله داوطلب درجه دانشگاهی به عنوان یکی از شرایط احراز درجه مزبور ارائه می شود» (سلطانی و راستین، ۱۳۷۲).

پایان نامه ها را از دو دیدگاه در رشته های مختلف دانشگاهی و پژوهشی مورد توجه قرار می دهند، یکی به عنوان مدرک مفید پژوهشی (به اعتبار متن تحقیقی) و دیگری به مثابه نوعی کتابشناسی تخصصی (به اعتبار فهرست مآخذ پایانی) (حری، ۱۳۷۵).

آنچه پایان نامه ها را از سایر متون متمایز می نماید پرداختن به موضوع های بدیع و ارائه نگرش های نو است. بدین سان مسائل و موضوع های مطرح شده در متون پایان نامه ها غالباً بکر و دست اول است و بر این اساس نگرش ها و رهیافت های ارائه شده توسط آنها در نوع خود منحصر به فرد تلقی می شوند. این امر تنها به این دلیل است که اصولاً پایان نامه ها رگه باریک و چارچوب محدودی از موضوع ها را به

عنوان زیر بنای تحقیق بر می‌گزینند و از این رو به بررسی موضوع‌ها با عمق بیشتری پرداخته و به آن تخصصی‌تر می‌نگرند. بدین جهت پایان‌نامه‌ها همواره در زمره اصیل‌ترین منابع تحقیقات به شمار می‌آیند و به عنوان یکی از ابزار و وسایل پژوهشی دانشجویان محسوب می‌شوند. این قبیل متون اطلاعاتی دارای توان و قابلیت‌های اطلاعاتی شگرفی می‌باشند و پیوسته دارای نقش به‌سزایی در پژوهش‌های آتی دانشجویان هستند (سبکتکین، ۱۳۷۶).

در انجام هر فعالیت علمی نه تنها شدیداً نیازمند آگاهی نسبت به فعالیت‌های مرتبط پیشین هستیم، بلکه بدون کسب آگاهی نسبت به تلاش‌های گذشته، نمی‌توان در مسیر تحقیق گامی پیش رفت. در واقع ادعای طرح‌اندیشه‌ای نو بدون تکیه بر آنچه دیگران کرده‌اند به ایجاد اندامواره‌ای می‌انجامد که حائز ارزش علمی چندانی نیست. جهت دستیابی به دانش پیشینیان بررسی منابع و مآخذ مورد استناد نوشته‌های علمی از اهمیت خاصی برخوردار است. امروزه کمتر اثر معتبری را می‌توان یافت که منابع را به عنوان مآخذ کار خود در پایان صفحات یا فصول یا انتهای متن نیاورده باشد (حری، ۱۳۷۶).

اکثر انتشارات علمی سیاهه‌ای از ارجاع‌های کتابشناختی دارند. عمل استناد مقیاسی مناسب و آسان از ارتباط موضوعی را برای کتابداران فراهم آورده است. از آنجا که نویسندگان برای اثبات ادعاها و نشان دادن استفاده از نظریه‌های دیگران یا نتایج پیشنهادی پیشین به استناد می‌پردازند، بنابراین استناد یا نقل قول، تصدیق و ارج نهادن آشکار نویسنده بر نفوذ و تأثیر کار علمی خاصی است که در گذشته انجام شده است. این عمل پیوندی میان اسناد مرتبط به وجود می‌آورد. همچنین عمل استناد علاوه بر استفاده از ارجاع‌ها برای برقراری ارتباط کار فرد با چارچوب گسترده‌تری از علم، به نویسنده هم‌امکان می‌دهد تا دانش تازه کشف شده را ارائه نماید و با اینکار به تعیین اولویت‌هایی بپردازد (عبدالمجید، ۱۳۸۶).

استناد یکی از عناصر شاخص در نگارش علمی و از اصول اساسی تألیف پژوهشی است و نقش بارزی در تولید و نشر اطلاعات دارد. در واقع استناد ردپایی قابل بررسی از مسیر اکتشافات و تفکرات علمی را نمایان می‌سازد و هیچ اثر علمی بدون استناد به دانش پیشینه خود نمی‌تواند در مسیر درست

حرکت کند. اثری در جامعه علمی با اقبال رو به رو می شود که دقت و تلاش لازم در آن اثر برای رعایت این اصل شده باشد و مطالب استناد شده استوار، صریح و گویا باشند.

استناد نه تنها بیانگر میزان استفاده از مدارک و تأثیر آنهاست بلکه معیاری بسیار مهم و اساسی برای سنجش میزان فعالیت و توسعه علمی و نیز عاملی بسیار با ارزش در تصمیم گیری های مربوط به تولید و اشاعه اطلاعات به شمار می رود. همچنین نقاط قوت و ضعف مجموعه تحقیقات مربوط به رشته های گوناگون را می توان به طور فرضی با بررسی کتابشناسی های موجود در پژوهش ها و پایان نامه های آنها مورد بررسی قرار داد (پور شعرفاف، ۱۳۷۵).

با پیدایش روش تحلیل استنادی از یک سو و انتشار مستمر ابزار های کتابشناختی همانند نمایه استنادی علوم از سوی دیگر که کار شناسایی و گردآوری مقالات و منابع آنها را راحت کرده، مسیر کشف و تشخیص رفتارهای استفاده از منابع هموار شده است و امروزه تحلیل استنادی یکی از روش های پذیرفته شده در اینگونه بررسی ها به شمار می آید (حری و نشاط، ۱۳۸۱). بنیان روش های مختلف تحلیل استنادی این است که میان مدرک استناد شونده و مدرک استناد کننده نوعی رابطه محتوایی وجود دارد و متن کم و بیش به همان موضوعی می پردازد که سند به آن پرداخته است.

لنکستر^۱ (۱۹۹۱) معتقد است در گروه بسیار مهمی از مطالعات کتابسنجی تلاش می شود تا دریابند نویسندگان به چه نوع منابعی استناد می کنند. از نظر او توجه تحلیل استنادی به این جنبه ها است که چه تعداد از نویسندگان، بیشترین استنادها را کسب کرده اند؛ بیشترین استنادها به چه مجلاتی داده شده؛ روابط بین استنادها به چه صورت است (بدین معنا که چه کسی به چه کسی، و چه مجله ای به چه مجله ای استناد کرده)؛ در متون یک رشته علمی، چه موضوعی بیشتر مورد استناد قرار گرفته است؛ و موارد نظیر آن.

^۱..lancaster

رابین^۱ (۲۰۰۴) نیز عقیده دارد که تحلیل استنادی، بررسی فراوانی و الگوی استنادها در مقالات و کتابها و منابع دیگر است.

بنا به تعریف واژه نامه پیوسته کتابداری و اطلاع رسانی^۲، تحلیل استنادی یک روش کتابسنجی است که در آن، آثار مورد استناد در متون بررسی می شوند تا الگوهای ارتباط علمی (مثلاً اهمیت تطبیقی کتابها در مقابل مجلات، یا منابع اطلاعاتی جاری نگر در مقابل گذشته نگر) در یک یا چند رشته علمی مشخص شوند (ODLIS 2007).

تحلیل استنادی کاربرد های بسیاری دارد و از سال ۱۹۶۳ استفاده های گوناگونی از آن شده که موارد عمده آن عبارتند از: بهبود کنترل کتابشناختی متون رشته های مختلف، تعیین منابع هسته، گروه بندی منابع، ردگیری گسترش اندیشه ها و رشد متون علمی، پیش بینی روند انتشارات، تبیین الگوی استفاده از انواع منابع در فهرست منابع و مآخذ، و سیاستگذاری برای مجموعه سازی کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی (حری، ۱۳۸۲).

با استفاده از روش تحلیل استنادی نه تنها می توان به بررسی انگاره رفتار استنادی جامعه مورد پژوهش پرداخت، بلکه با استفاده از نتایج حاصله می توان میزان تاثیر مجموعه منابع کتابخانه در شکل گیری متون علمی را نیز مورد بررسی قرار داد و از آن برای سیاستگذاری مجموعه سازی کتابخانه ها بهره گرفت.

با توجه به اینکه پایان نامه های دوره های تحصیلات تکمیلی بخش قابل توجهی از تولیدات علمی کشور را به خود اختصاص داده اند و به عنوان یکی از سرمایه های علمی و فکری مراکز دانشگاهی درخور توجه هستند، بررسی منابع و مآخذ آنها و یا به عبارتی مطالعه و تجزیه و تحلیل استنادهای مآخذ پایان نامه ها به منظور آگاهی از نوع منابعی که برای تولید آنها مورد استفاده قرار گرفته و نیز آگاهی از تاثیر مجموعه کتابخانه هر دانشکده بر محتوای پایان نامه ها، می تواند رهنمود هایی با پشتوانه علمی برای

^۱. Rubin

^۲. Online Dictionary for Library and Information Science

مجموعه سازی کتابخانه ها ارائه دهد و نتایج یافته های چنین مطالعاتی منعکس کننده الگوی رفتاری استفاده از منابع توسط پژوهشگران است.

۱-۲. بیان مسأله

"پایان نامه ها یا رساله ها و به تعبیر مرحوم دهخدا، تز، موضوعی که در مدارس عالییه طرح می کنند و به ثبوت آن می پردازند، یکی از ابزار های تحقیقاتی است که با وجود اینکه حاوی جدید ترین و پیشرفته ترین اطلاعات علمی تخصصی است، در کشور ما و در کمک به محققان و متخصصان رشته های مختلف علوم و فنون ناشناخته باقی مانده اند" (خسروی تاج، ۱۳۷۹).

بنابراین، ضرورت دارد که به مطالعه و تجزیه و تحلیل این متون بیش از سایر متون توجه شود تا با استفاده از روش های علمی متداول در علم اطلاع رسانی و کتابداری به شناخت الگوهای رفتار استنادی مراجعه کنندگان و نهایتاً به ارزشیابی منابع اطلاعاتی مورد استفاده حوزه های مختلف علوم نائل شد (صیامیان، ۱۳۸۶).

امروزه یکی از ملاک های بسیار مهم برای تهیه مجموعه مناسب برای کتابخانه ها در نظر گرفتن نیاز واقعی مراجعان است. اندازه گیری دقیق نیاز ها یک امر کیفی است و روش های عینی بسیار کمی برای سنجش نیازها ابداع شده است. از آنجایی که پایان نامه ها تراوشات فکری و خط مشی تحقیقی محققان است و در آنها محصول نهایی تلاش چند ساله ایشان درج می گردد، لذا بررسی این منابع به عنوان یکی از سرمایه های علمی و فکری مراکز تحقیقاتی امری در خور توجه است. به عبارت دیگر مسیر حرکت محقق به نوعی در منابع و مأخذی که مورد استفاده قرار می دهد منعکس می شود. همچنین با بررسی منابع مورد استناد می توان به تاثیر مجموعه منابع موجود در کتابخانه، و نیز تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده، بر محتوای پایان نامه ها دست یافت. بدین ترتیب میزان تطابق استنادها با منابع موجود

به دست می آید و نقاط قوت و ضعف مجموعه کتابخانه مشخص می شود و می توان در جهت تقویت منابع و موجودی کتابخانه گام برداشت.

یکی از مهمترین انواع مطالعات در این زمینه، استفاده از روش تحلیل استنادی پایان نامه هاست. از طریق این پژوهش، نحوه ارتباط علمی تحقیقات با انواع منابع اطلاعاتی روشن می شود.

در این پژوهش، با استفاده از روش تحلیل استنادی، پایان نامه های دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران مورد بررسی قرار می گیرد. این پژوهش به لحاظ بررسی رابطه استنادها با موجودی کتابخانه و تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشکده، در نوع خود بدیع می باشد. بدین لحاظ یافته های این پژوهش می تواند میزان استناد دانشجویان به منابع موجود در کتابخانه دانشکده و نیز میزان استناد به آثار علمی اساتید راهنما و مشاور پایان نامه های مورد بررسی را مشخص نماید.

با توجه به اهمیت جایگاه دانشگاه تهران به عنوان قدیمی ترین و بزرگترین مرکز دانشگاهی کشور و نیز از آنجایی که رشته تربیت بدنی یکی از رشته های نسبتاً جدید، علمی و مطرح دانشگاه تهران است، لذا بررسی و به عبارت دیگر تحلیل استنادی پایان نامه های مقطع کارشناسی ارشد این رشته می تواند دیدگاه ما را نسبت به نقاط قوت و ضعف آن توسعه ببخشد.

مسئله مطرح در این پژوهش، به طور کلی، به نحوه ارتباطات علمی تحقیقات انجام شده توسط دانشجویان با انواع منابع و به طور اخص، به میزان استفاده دانشجویان از انواع مختلف منابع اعم از کتاب، نشریه، پایان نامه و سایر منابع، چاپی یا اینترنتی بودن منابع مورد استناد، زبان منابع مورد استناد، و نیز میزان استناد دانشجویان به منابع موجود در کتابخانه دانشکده و میزان استناد به تولیدات علمی اساتید راهنما و مشاور پایان نامه های مورد بررسی، مربوط است.